

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > בלבבי-א 001 תכלית של היהודי

בלבבי-א 001 תכלית של היהודי

א

ראשית עבודת האדם לברר לעצמו מה התכלית של חייו.

נקדים הקדמה קצרה לדברים. כל יהודי יודע דבר פשוט, שיש בורא לעולם שברא את העולם, וברא אותו, ומחיה את כל העולם כולו, ובכללם אף אותו.

הבורא עולם אומר לכל אדם מה הוא מבקש ממנו. אלא ששורש הבעיה נעוצה בכך שהאדם לא ברור לו מה הקב"ה רוצה ממנו, מה בדיוק הקב"ה שואל ומבקש ממנו לעשות בימי חייו. ואם ישאל השואל, וכי עסקינן באדם שאינו יודע שתורה מן השמים, וכבר קיבלנו את התורה שבה מבואר שתכלית האדם בימי חייו לקיים את כל התרי"ג מצוות?

אבל באמת, העולם נקרא עולם מלשון העלם, וכאן בעולם הבלבול גדול מאוד. כי כך רצונו ית"ש, שכל זמן שאדם לא משתוקק ועמל מאוד לברר בדיוק "מה ה' אלוקיך שואל מעמך", לא ידע זאת, וחיייו יהיו במהלך של ערבוב והעלם, ולא יהיה לו דרך ברורה כיצד עובדים את הבורא ית"ש.

כלומר, בודאי שאדם יודע שצריך לקיים את התרי"ג מצוות, אולם עבודת ה' היא איננה רק קיום של מצוות נפזרות כל פעם מה שמזדמן לו לאדם, אלא התרי"ג מצוות, צריך שהאדם יקיימם בצורה של בנין, שהמצוות יבנו את האדם כראוי. ולכך צריך דרך ברורה, כיצד קיום המצוות נעשה בצורה של בנין, מהו הראשית של הבנין, מה ההמשך, ומה התכלית של כל קיום המצוות. כלומר, על האדם לברר כיצד קיום המצוות בונה את נפשו, וכיצד המהלך של קיום הדברים. מהו הראשית, מה ההמשך, ומה התכלית.

התרי"ג מצוות נתנו לאדם, אולם על האדם לברר לו, איזה מצוה יש להתחיל בה (כמובן שיש מצוות של כל יום, ושל זמנים שפשוט סדר קיומן, ולא בזה עסקינן), אהבת ה', יראת ה', דבקות בה' וכו', מצוות רבות, וצריך לעשות סדר בדברים. אי ידיעת הסדר הברור, הוא העלם. וכשיש העלם, קשה להשיג את תכלית המצוות.

ב

ראשית כל, לפני שניגש לברור הדברים, צריך שיהיה רצון אמיתי לברר את הדברים. צריך להסתכל על החיים בצורה נכונה, להבין מה מעמדינו כאן בעולם, שכל חיינו אינם אלא כדי לעבוד אותו ית"ש. וחובתינו וזכותינו הוא שעלינו לברר את כל צורת החיים כאן. עלינו להבין ולהרגיש שמקום המנוחה והעונג שייך לעולם השכר גן עדן וכד', וכאן כל תכליתנו הוא לעבוד אותו ית"ש, ועלינו לברר מהי הדרך המוצקת שבה אנו נדרוך לעבוד אותו ית"ש.

הדברים שאנו עוסקים בהם כאן, הם אינם רעיונות וכד', אלא דרך חיים פשוטו כמשמעו, צורה כיצד לחיות חיים אמיתיים עלי האדמות, חיים שמביאים את האדם לידי התכלית הרצויה. נשתדל לברר את הדברים מן הקל אל הכבד, שלב ע"ג שלב, שיהיה סולם ברור ככל שניתן, שנראה לנגד עינינו עולם ברור כיצד הדרך המיוסדת לעבוד אותו ית"ש.

ג

אם נתחיל ונשאל בנ"א, מה נראה לו בהשקפה ראשונה, באיזה ענין כדאי ונכון להתחיל בעבודת ה', מהי הנקודה הראשונה שנראת לו שכדאי עבורו להתחיל בה את עבודת קונו לפי מצבו עתה. האחד ישיב שנראה לו שיש לו חלישות בהתמדת התורה, ולפי מבטו זוהי הנק' הראשונה שראוי לו עצמו להתחיל לעמול בה ולתקנה. השני ישיב שלפי מבטו על מצבו, הנק' הרפויה אצלו היא "לשון הרע". הוא מרגיש שהוא לא נזהר כראוי בשמירת לשונו, פה ושם יוצאים מפיו דברים שאין ראוי ומותר לאומרם. השלישי ישיב שלפי מבטו על מצבו, הנק' הראויה לו לתקנה היא "שלום בית". זו נק' שהוא חייב לשנות אותה ובמהרה. אין לו מספיק סבלנות כלפי בני הבית, הוא לא משתפם כראוי, ולא נותן להם את כל צרכי נפשם כראוי, וכו' וכו' תמצא תשובות רבות בין בנ"א. וא"כ ראוי להשיב לכל אחד תשובה פרטית לפי מצבו. אולם האמת איננה כן במדויק. אלא יש נק' שראוי להתחיל בה אצל כל אדם כמעט ללא יוצא מן הכלל.

ד

כל אחד ואחד מאתנו נשלח מן העולם העליון לעוה"ז. מי שזכה, נשלח לכאן מגן עדן, ומי שלא זכה, נשלח לכאן מגיהנם. הצד השווה בכולם, שכולנו חזרנו לכאן, לעוה"ז, לעבוד את הבורא ית"ש. מהי הסיבה שלמענה האדם חזר לעוה"ז? יש בנ"א ששנו וקראו בספה"ק, וראו את המבואר בהם, שכל אדם חזר לתקן לפחות חטא אחד, ובחטא זה עיקר נסיונו, וזהו עיקר תיקונו בעוה"ז. אבל האמת שעבודת האדם, אף אם נשלח לתקן חטא פלוני וכד', אין עבודתו מתחילה בתיקון החטא, אלא הרבה קודם לכן (לכל כלל יש יוצא מן הכלל וד"ל). תיקון שייך כאשר יש בית ומתקלקל בו דבר מה, כקיר, דלת וכד', אזי צריך קלקול זה, תיקון. אולם אם אין בית, אין כלל צורך לתקן. תחילה צריך בית ואח"כ צריך לתקנו.

כן הדבר בעבודת האדם בעוה"ז את קונו. אף אמנם אם ירד האדם לתקן חטא פלוני וכד', אין זאת אומרת שכל עבודתו רק לתקן חטא זה, ובזה מתחילה עבודתו, ובזה היא מסתיימת. אלא, כל אדם נצרך תחילה לבנות את עצמו, לבנות בנפשו בנין אמיתי של עבודת ה', ולאחר שיש לו בנין אמיתי, אזי עיקר עבודתו לתקן את החטא שמחמתו נשלח לעוה"ז. אולם תחילה צריך בנין אמיתי בנפש, בנין מוצק של עבודת ה' מתוקנת וברורה. זאת ועוד, פעמים שאדם מתקן את החטא בו פגם בגלגול הקודם, ברגעים ספורים, וכי כל חייו לבטלה? לא ולא! אלא ברור הדבר, שעל כל אדם לבנות את נפשו מרישא ועד גמירא, ובנוסף על כך עליו לתת שימת לב מיוחדת לחטא שמחמתו ירד חזרה להדין עלמא. נמצא אם כן, שאין הפרט היחיד הוא עיקר עבודתו בכל עת ובכל שעה, אלא יש סיבה כוללת לכל הנבראים מדוע הם ירדו כאן לעוה"ז. ראשית צריך לברר מהי הסיבה, וכאשר הסיבה תהיה ברורה לאדם, נצרך שסיבה זו תחיה ותעמוד לנגד עיניו בכל עת ובכל שעה. וזאת מכיון שכל רגע ממש שהוא חי, סיבת החיים ברגע זה, היא הסיבה שצריך שתדריך את חייו. ולכך עליו לחיות עם הסיבה הזו יום יום, שעה שעה, לרגעים תבחננו ממש. כלומר ידיעת הסיבה אינה ידיעה בעלמא, אלא ידיעה שכל צורת החיים צריכה להיות תואמת לידיעה זו, ולכך בכל רגע ממש צריך להתאים את המחשבות, ההרגשות, והמעשים של רגע זה לסיבה. כשידע ויבין האדם את סיבת חייו, יבין שגם תיקונו הפרטי שייך לסיבה הכוללת, והתיקון הפרטי הוא חלק מן הסיבה הכוללת.

ה

ניתן משל לדבר: נגר לוקח בידו האחת מסור ובידו השנייה קרש, והוא מתחיל לנסר. אם בשעה שנגר זה עסוק במלאכת הניסור, מחשבתו שקועה בענינים אחרים ואין דעתו ומחשבתו נתונים למלאכתו, קרוב הדבר, או שהחיתוך יעשה לא כראוי, או שהקרש ישמט מתוך ידו, או שח"ו מסוגל לחתוך אפילו את ידו. וזאת מפני שכאשר לקח לידו את המסור, היה ברור לו מה מעשיו ומה תכליתם וכיצד ראוי לישתמש עם מסור זה. אולם כאשר פועל למעשה בעשיית הניסור, הידיעה הזו נשכחה ממנו, ומחשבתו נתונה לענינים אחרים לחלוטין.

הם הם הדברים בנמשל. כבר אמרו חז"ל שעל הדיין לראות את עצמו כאילו חרב חדה מונחת לו בין ירכותיו. וכבר אמר ר' ישראל מסלנט זצ"ל, שכל אדם הוא דיין של עצמו. והרי עבודת האדם בעוה"ז היא ממש נמשל של נגר, שאם יש ח"ו היסח דעת מן סיבת החיים ותכלית החיים, הרי האדם קרוב לסכנה בכל רגע. ולכך, לאחר שאדם מברר לו את סיבת ותכלית חייו, עליו לחיות עם ידיעה זו יום יום, שעה שעה, לרגעים תבחננו ממש כנ"ל. הידיעה של סיבת ותכלית החיים, היא איננה ידיעה שאדם שומע כל כך, רושם את הדברים, ומניח זאת לזכרון בין גנזיו, ומפסח לפסח מנקה את הנייר מאבק. ידיעה זו צריכה להיות ידיעה חושית שאדם חי אותה, נושם אותה, כל כולו תואם את הידיעה הלזו.

ו

מה באמת תכלית האדם בעולמו? תכלית האדם הוא דבר ידוע ולא ידוע. ידוע, מפני שאדם קרא על כך, שמע על כך וכו' וכו'. אולם באמת היא איננה ידועה. כי אילו באמת האדם היה יודע אותה בצורה נכונה (ידיעה מלשון חיבור), והיה מחובר לדברים ומחובר לידיע שיועד, כל צורת חייו היתה צריכה להשתנות. אילו האדם היה נותן את כל כובד משקלו הנפשי לידיעה זו, ומדת האמת היתה חיה ובווערת אצלו, הוא היה לוקח דף ועט, ורושם לעצמו את תכלית חייו, והיה שם דף זה בכיסו, ואחת לרבע

שעה לערך, היה מוציא דף זה מכיסו לזכרון בין עיניו, שהידע הזה לא ישכח ממנו, ויחיה לפיו.

ז

מהי באמת תכלית האדם בעולמו? ידועים דברי המס"י (פ"א) שכתב, "ובאמת כי השלמות האמתי הוא רק הדבקות בו ית"ש. והוא מ"ש דוד המלך ע"ה "ואני קרבת אלקים לי טוב" וכו'. כלומר, אם אדם רוצה לדעת מהו אדם שלם, מה דוד המלך הבין שטוב בשבילו, ואם הוא טוב בשבילו, הוא טוב בשביל כל יחיד ויחיד מאתנו. "ואני קרבת אלקים לי טוב". שולחן שבור, אף אדם אינו מעונין בו. כסא שבור, אף אדם אינו מעונין בו. מיטה שבורה, אף אדם אינו רוצה לישון עליה, לנום בה את שנתו. ק"ו בן בנו של ק"ו, שאף אדם בפנימיות נפשו אינו רוצה להיות אדם שבור, אלא אדם שלם (יש בחינה של לב נשבר ואכמ"ל). מה זה יהודי שלם? שלא חסר לו ידיים? שלא חסר לו רגליים? זוהי שלמות חיצונית, שלמות גופנית. אולם שלמות אמיתית, שלמות נפשית, שלמות פנימית, היא שלמות של קרבת ה'. אדם שקרוב לה', וכמ"ש הרמח"ל "ובאמת כי השלמות האמתי (שלמות של כל יחיד ויחיד ללא יוצא מן הכלל גמור) היא הדבקות בו ית"ש. וכמ"ש שם, "וזולת זה מה שיחשבהו בנ"א לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה". זה כל מה שיש ליהודי באמת בחיים, קרבת ה' ודבקות בה'. כל מהותו של היהודי זה להיות קרוב לה' ודבוק בה'. ולא רק בעוה"ב תכלית האדם להיות דבוק בבורא ית"ש, אלא אף כאן בעוה"ז, עבודת האדם ותכליתו להיות דבוק בבורא ית"ש. כל רגע ורגע שאדם אינו דבוק בבורא ית"ש, ברגע הזה הוא אינו אדם שלם. הוא נחסר מן השלמות האמיתית, שהיא הדבקות בו ית"ש.

ח

אדם אמיתי, ששמע את הדברים וקיבל אותם בנפשו בצורה אמיתית, הוא צריך לקחת את דברי הרמח"ל הללו, לכתוב אותם על דף ולהניח זאת בכיסו, ואחת לרבע שעה לערך, (למען יעמדו הדברים הללו לנגד עיניו בכל עת ובכל שעה ממש), הוא מוציא את הדף מכיסו, ומתבונן בו היטב, ומזכיר לעצמו עוד פעם ועוד פעם, מה הסיבה שלמענה אני חי כאן, מה תכלית חיי? הדבקות בו ית"ש. הוא קורא את הדברים עוד פעם ועוד פעם עד אשר הדברים הללו חיים לנגד עיניו ממילא ללא צורך להסתכל בדף, אלא מתוך הכרת הנפש הברורה בתכלית החיים והחיפוש המתמיד ליישם את הדברים.

ט

כמה זמן ביום שאדם זוכר את תכלית חיו, זהו הזמן שהוא באמת חי (זולת זמן עסק התוה"ק כפי שיבואר להלן בע"ה). שאר הזמן שהוא עסוק בשאר דברים, ללא זכירת הבורא ית"ש, זהו דימוי של מיתה. והאדם נצרך לתחית המתים בכל עת ובכל שעה, תחיה שהוא יזכור מדוע חי, ומה תכליתו כאן בעוה"ז. גם בשעה שאדם מקיים מצוות, עליו לזכור שתכלית המצוות מלשון צותא כמ"ש בספה"ק. כלומר, שכל תכלית המצוות היא להיות צוות לבורא, להיות קרוב ודבוק לבורא. לולי זאת נחסר עיקר פנימיות מהות המצוה, והרי זה כגוף בלא נשמה.

"קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא". כלומר, שהתורה, לימודה וקיום מצוותיה, צריכים להיות במהלך של "חד", במהלך שהאדם דבוק בתורה ובבורא. וזה תכלית חיו, דבקות בתורה ובקב"ה.

י

"קרבת אלקים לי טוב". זה אינו ענין של ידע או אימרה, אלא זו מציאות החיים. זה אינו ענין ששייך רק לחג הפסח או לחג השבועות או לחג סוכות. אלא זהו ענין ששייך לכל רגע ורגע מחיי האדם ממש. שס"ה ימים בשנה, כ"ד שעות ביממה (למי שזוכה להיות דבוק בבורא גם בזמן שנתו) וס' דקות בשעה. זו כל מציאות האדם, להיות קרוב לבורא ודבוק בו, "קרבת אלקים לי טוב". בודאי שבכדי לחיות בצורה זו, צריך דרך ברורה בעבודת ה', כיצד מגיעים לכך להיות דבוקים בבורא ית"ש בכל רגע ורגע ממש. אולם עוד לפני שנבאר את הדרך לכך, ראשית צריך שיהיה ברור לאדם בירור גמור שאין בו צל של ספק כלל, מהו תכלית חיו. צריך שיהיה ברור לאדם שתכלית החיים היא להיות קרוב ודבוק לבורא ית"ש בכל רגע ורגע ממש. דבקות פנימית בכל נימי הנפש ממש. כלומר, לפני שנתחיל לחפש ולבאר את הדרך לכך, מוכרח שתחילה יהיה ברור לחלוטין איזה דרך אנחנו מחפשים, לאן אנו רוצים שדרך זו תוביל אותנו. ולכך ברור הדבר, שצריך ברירות גמורה בתכלית, שהיא "קרבת אלקים לי טוב". זו הנקודה שכל יחיד ויחיד צריך לברר לו בירור גמור, עד שירגיש בנפשו ממש שנקודה זו של תכלית החיים ברורה לו בצורה שאין בה ספק כלל.

אם בשעה שאדם בירר לעצמו זאת שתכלית חיו היא ה"קרבת אלקים לי טוב", נראה לו ומחשבתו מהרהרת, שבכדי להיות דבוק בבורא ית"ש, צריך להיות פרוש כמשה רע"ה ולהתנתק מכל עניני העוה"ז התנתקות גמורה, ידע שמחשבה זו היא מפרי עצתו של היצה"ר, שרוצה להרחיק את האדם מן האמת, מן הבורא ית"ש. ולכך, הוא מנסה לצייר לו את קרבת ה' בצורה שחורה, בצורה שכביכול זו דרך רק ליחיד סגולה, אבל לאדם כמותו אין מה לדבר על כך. אולם באמת, מפורשים הדברים

ברמח"ל להיפך. הרמח"ל שיסד את ספרו מס"י על הברייתא של רפב"י, המתחילה מן המדרגה התחתונה, תורה מביאה לידי זהירות וכו', עד רוח הקודש ותחית המתים. ובסוף ספרו, לאחר שהוא מדריך את האדם עד להשגת מדרגות רמות ונעלות אלו, הוא כותב בלשון הזו, "ואתה קורא נעים, ידעת שכמוני תדע, אשר לא כיליתי בספרי זה את כל חוקי החסידות וכו'. וזה פשוט, כי כל אדם לפי האומנות אשר בידו, והעסק אשר הוא עוסק, כך צריך לו הישרה והדרכה. כי דרך החסידות הראוי למי שתורתו אומנותו, אינו דרך החסידות הראוי למי שצריך להשכיר עצמו למלאכת חברו. ולא זה דרך החסידות הראוי למי שעוסק בסחורתו. וכן כל שאר הפרטים אשר בעסקי האדם בעולם, כל אחד ואחד לפי מה שהוא, ראויים לו דרכי החסידות. לא לפי שהחסידות משתנה, כי הנה הוא שוה לכל נפש ודאי הואיל ואיננה אלא לעשות מה שיש נחת רוח ליוצרו בו. אבל הואיל והנושאים משתנים, אי אפשר שלא ישתנו האמצעים המגיעים אותם אל התכלית, כל אחד לפי ענינו. וכבר יכול להיות חסיד גמור, איש שמפני צורכו (כלומר שזה באמת צורכו, ולא עצלות מלמוד בתוה"ק, וזה נצרך לשיקול דעת אמיתי מאד שלא יהיה ח"ו בכלל עוזבי התוה"ק, וצריך להתייעץ בכך עם אדם גדול). הוא בעל מלאכה פחותה, כמו מי שלא יפסוק מפיו הלימוד". כלומר, מבואר לנו בדבריו היטב, שאדם יכול להיות חסיד ודבוק בקונו עד כדי רוח הקודש ותחית המתים, ואינו שייך למה שהוא עוסק בו, אם תורה ואם מלאכה. כל זאת בתנאי שכל מעשיו לש"ש באמת, והוא עוסק בתורה כפי כוחותיו וזמנו, וכל מלאכתו אינה אלא באופן המוכרח לגמרי, וגם זאת לש"ש. מ"מ למדנו, שכל אדם יכול להיות דבוק בבורא ית"ש, ואין זה שייך ליחידים שפרושים מכל עניני העולם.

למדנו א"כ, שראשית, האדם צריך לברר לו היטב שתכלית החיים היא קרבת ה'. ולאחר מכן, עליו להיות בטוח שהדברים אמורים ממש כלפיו, והוא עצמו ראוי ומסוגל לכך בודאי ללא כל צל של ספק.

יא

לפני שביררנו מהי חובת האדם בעולמו ותכליתו, הקדמנו וכתבנו, שכאשר יבואר לאדם מהי חובתו ותכליתו, עליו לזכור את תכליתו לאורך כל היום. לרשום לעצמו את התכלית, ואחת לרבע שעה לערך, עליו להוציא רשימה זאת מכיסו, ולקרוא בה, למען יעמוד לנגד עיניו תכליתו כל ימיו. א"כ עתה שביררנו שתכלית האדם בעולמו הוא קרבת ה' ודבקות בה', א"כ על האדם לרשום על גבי פיסת נייר, שתכליתו להיות קרוב לבורא ית"ש, ולנסות לזכור זאת כל היום כנ"ל.

הידיעה הזו, היא ידיעה של חיות, של עצם החיים, ולא ידיעת דבר מה בעלמא. ניתן משל לדבר. אדם עולה ע"ג עץ, ומתישב ע"ג אחד מן הענפים. לפתע הענף קרס ונפל, הרי האדם מיד אווזו עצמו בגופו של עץ. האדם חש שעליו להחזיק בכל רגע ממש בגופו של עץ, שאל"כ ח"ו הוא עלול ליפול ולמות ח"ו ח"ו. נמצא שהידיעה שהאדם יודע שהוא צריך לאחוז בעץ, היא איננה ידיעה בעלמא, אלא האדם מבין שבידיעה זו תלויה כל חיותו. אילו הוא ישכח את הידיעה, הרי הוא באופן טבעי לא ידחוק בעצמו לאחוז בעץ, ובכך הוא מסכן ח"ו את כל חייו.

יב

הם הם הדברים שנמשל. על האדם להבין שכל חיותו תלויה בכך, שלנגד עיניו יעמוד תחילה הידיעה הפשוטה, שתכלית חייו הוא להיות קרוב לבורא עולם. שהידיעה הזו לא תהיה ידיעה בעלמא, אלא שיבין שכל חיותו תלויה בידיעה זו, ואילו הוא שוכח את הידיעה הזו, הוא מסכן בכך את כל חיותו. עוד טרם שידע האדם את הדרך להדבק בקונו, ראשית צריך שיעמוד לנגד עיניו הידיעה הברורה, שכל חיות האדם תלויה בו, שכל תכליתו להיות קרוב ודבוק לבורא עולם.

יג

"עץ החיים" נקרא כן (כ"כ הרמח"ל) ע"ש בחינת הפסוק, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

מציאות החיים היא, "ואתם הדבקים בה' וגו'". זה נקרא חיים, כאשר אדם ח"ו לא דבק בקונו, על מעין בחינה זו אמרו חז"ל, "רשעים בחייהם קרוים מתים". וזאת מפני שאע"פ שיש להם חיות חיצונית, חיות גופנית, מ"מ חסר להם את עיקר חיות האדם, שהיא הדבקות בבורא ית"ש. וכיון שנחסר להם הדבקות בבורא ית"ש, לכך הם מוגדרים כמתים. "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". כאשר יש "ואתם הדבקים בה' אלוקים", יש את הבחינה של "חיים", וכאשר הבחינה של "ואתם הדבקים בה' אלקיכם" איננה מתקיימת ח"ו, הרי החיים גם אינם חיים ח"ו.

יד

נתבונן בדברים ונבין אותם היטב, ונפנים אותם עמוק עמוק לתוך הלב. אנו עסוקים בכל מהות האדם ותכליתו, תכלית האדם היא, "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". וזהו כל מהות האדם, כמ"ש ברמח"ל "ואני קרבת אלקים לי טוב". וזולת זה מה שיחשבהו בנ"א לטוב, אינו אלא הבל ושוא נתעה. נפנים את הדברים, שאין באמת דבר אחר בחיים חוץ מקרבת

ה' ודבקות בה', וכל התרי"ג מצוות אינו אלא דרך להגיע לתכלית זו. ודאי שצריך דרך כיצד להשיב את הדברים אל הלב, מ"מ תחילה נברר את הדברים בשכלנו בירור גמור, שיהיה ברור לנו בירור גמור ממש שזה כל מהות החיים קרבת ה' ודבקות בה', וזולת זה תו לא. וכל מעשי האדם הן הגשמיים הן הרוחניים הם אינם אלא כלי לדבק את האדם בקונו, והכלי החזק ביותר לכך הוא התוה"ק.

טו

הרי היוצא לנו מכל הנ"ל, שהאדם צריך לצאת עם שאיפה ברורה להיות דבוק בקב"ה בכל רגע ורגע ממש, ולרצות בכך באמת. ואז, כאשר יש לאדם שאיפה ברורה בכך, עתה עבודתו לחפש דרך כיצד אפשר להגיע לצורת חיים כזו של דבקות בבורא עולם בכל רגע ורגע ממש. אבל מוכרח שתחלה יהיה לאדם הכרה ברורה שזה תפקידו בחיים, ושאיפה ברורה להשגת הדברים, ככל ששאיפת האדם לחיות באופן זה של דבקות ב"ה ית"ש בכל רגע ורגע תהיה גדולה יותר, כן יהיה בכוחו לעמוד ולהסיר מעליו את כל המפריעים המונעים את האדם מדבקות אמיתית בקונו. וככל ששאיפת האדם ורצונו לכך חלשים, כן כל מפריע קל וקטן ימנעהו מהשגת הדבקות האמתית בקונו.

טז

יש פתגם ידוע, ש"מרב עצים לא רואים את היער". והנה כל דבר בבריאה נועד לצורך רוחניות, ונשתמש בפתגם הזה לענינו, לביאור צורת החיים, דבקות בה' ית"ש. יש תרי"ג מצוות, ועיקרם ת"ת, כמ"ש חז"ל "ות"ת כנגד כולם". והנה התרי"ג הם רק שורשים, ופרטי המצוות הם רבים עד למאוד. וידועים דברי הזוה"ק, שהתרי"ג מצוות הם "תרי"ג עיטין", תרי"ג עצות לאדם, עצות לשם מה? עצות כיצד ידבק האדם בקונו! כלומר, כל מהותם של המצוות, הם אינם ענין עצמי, אלא מפה, מראה מקום מעט, כיצד יגיע האדם לדבקות בקונו. א"כ המצוה מורכבת בב' חלקים, מחלק המעשי שבה או דיבור וכד'. ונוסף על כך חלק התכלית של המצוה, שהיא לקרב ולדבק את האדם לקונו. נמצא א"כ, שמצד החלק המעשי של המצוות, הם רבים, וזה העצים הרבים של היער (עץ ועצה שורש אחד להם, וזהו ענין עמוק מאוד, ואכמ"ל). אולם מצד פנמיות הדברים, מצד תכלית הדברים, כל המצוות כונה אחת להם, קרבת ה' ודבקות בה'.

יז

נתבונן וניתן דוגמא ממצוה אחת, והיא עטיפת האדם בטלית. אדם קם בבוקר והולך לביהכ"ס ומתעטף בטלית, הרי האדם מקיים עתה מצוות עשה דאורייתא. מהי מחשבתו של האדם בשעה שהוא מתעטף בטלית? באמת השאלה הראשונה לא מהו חושב, אלא האם הוא חושב או שמא מעשיו נעשים כמעט ללא מחשבה (כלומר מחשבה עיונית, אולם מחשבה מעשית, בודאי שיש) נצא מנקודת מצב של אדם שחושב. עתה נתבונן מהו חושב בשעת עטיפתו בטלית? אם מחשבתו ראויה, לכאורה מחשבתו צריכה להיות כדלהלן. כיון שקי"ל בדאורייתא שמצוות צריכות כונה, א"כ על האדם לכוון שבעטיפתו בטלית מקיים מצוות עשה דאורייתא. נתבונן בדבר הרי הזוה"ק (שהבאנו לעיל) כתב, שהתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות כיצד להתקרב לבורא, א"כ כיון שאדם מתעטף בטלית יום יום, שבוע שבוע, זה שנים רבות, א"כ מדוע אין הוא מרגיש את קרבת ה' שהיתה צריכה להולד בו מרוב קיום מצוות עטיפה בטלית? הרי דברי הזוה"ק דברי אמת ודברים מציאותיים, וא"כ צריך היה שכל אדם שמכוון בכל יום לקיים מצוות עשה דאורייתא בשעת עטיפתו בטלית, לאט לאט בכל יום יום יחוש יותר את קרבת ה' בלבד? מדוע אנו רואים שלא רבים זכו ע"י עטיפתם בטלית יום יום לקרבת ה' מוחשית? בהכרח שקיום עטיפת הטלית יש לו צורה פנימית אמיתית. כיון שאנו רואים שעטיפת הטלית של כל יום לא מביאה את האדם לדבקות בקונו, דבקות מוחשית, בהכרח שאנו צריכים לבדוק מה חסר בצורת עטיפה זו של הטלית, שהתכלית הפנימית שהיא קרבת ה' מוחשית, לא נאצלת מעשית המצוה אצל רבים וטובים?

יח

נבין את הדברים, נקטנו דוגמא בעלמא של עטיפת טלית, אולם זוהי רק דוגמא בעלמא. הרי אנו לומדים תורה ומקיימים מצוות לרוב, מהי הנקודה שמונעת מאתנו, לחוש את קרבתו. אולי יש לנו את החיצוניות של התורה והמצוות, אבל את פנימיות המצוות, שהיא תכליתם, קרבת ה', נחסרת לרבים. וצריך בירור, כיצד הדרך ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולזכות ע"י לקרבת ה' מוחשית. "בלבבי משכן אבנה" וכו'. זהו תפקידו של כל יהודי, שהמצוות יביאו אותו למצב שהקב"ה יהיה אצלו בלב, שהקב"ה ישכון אצלו בלב, והאדם יחוש זאת ממש.

יט

א"כ מה שמוטל עלינו עתה לברר, כיצד האדם ממשיך ללמוד תורה ולקיים מצוות, ומוסיף בכך בכל כוחו, ויחד עם זאת שתורתו ומצותיו יקבלו פנים של דרך לקרבת ה' מוחשית ממש בלב. כלומר נחפש דרך כיצד האדם מקרב את עצמו לקונו,

וכיצד המעשים שהוא כבר נוהג לעשותם עד הנה, יקבלו צורה פנימית יותר, ויקרבו אותו לקונו קרבת ה' אמתית. והכל נכלל בדברי המס"י, שיש בחינת משמוש ופשפוש, שיש מעשים שצריך לחדול מעשייתם, ויש מעשים שצריכים להמשיך לעשותם, אולם בצורה פנימית ואמתית יותר.

כ

נסכם א"כ את הדברים שנכתבו עד עתה: ראשית העמדנו שתכלית האדם בעולמו זה להיות דבוק בבורא ית"ש. מהי דבקות האדם בבורא ית"ש? להרגיש את הבורא ית"ש בלב, לחוש אותו ית"ש (ועוד יבואר בהמשך בהרחבה). כמה זמן ביום האדם צריך להיות קרוב לבורא ית"ש? בכל יום ויום ובכל שעה. (חוץ מן הזמן ששקוע בת"ת כמ"ש בנפש החיים, ועוד יבואר). האדם צריך להרגיש שכשם שאינו יכול לפרוש מן האויר לנשימה, דאל"כ ח"ו ימות, כן ממש עבודת האדם להרגיש שכל חייתו היא קרבת ה', ובלי זה הוא ח"ו בבחינת מיתה ה".

עוד כתבנו, שעלינו לברר מדוע התורה הק' שבה אנו עסוקים רבות, והמצות הרבים שאנו מקיימים, מדוע הם אינם מולידים בליבותינו את ההרגשה הפשוטה של קרבת ה' והדבקות בו ית"ש, מה חסר לכאורה בלימוד התורה וקיום המצות שלנו שהם אינם מולידים בנו קרבת ה' חושית.

כא

נתחיל לברר בצורה רחבה את המושג קרבת ה'.

מיהו הבורא ית"ש? מי שהוא ראה אותו פעם? מקרא מלא מעיד, "כי לא יראני האדם וחי!" ואפילו על כבודו ית"ש שביקש משה רע"ה ("הראני נא את כבודך") לראותו, אמר לו הקב"ה "אחורי יראו לפני לא יראו". אבל את הבורא בעצמותו א"א לראות כלל, וזה ברור ופשוט.

כשאנו מדברים על קרבת האדם לבורא ית"ש, בבחינת "ואני קרבת אלקים לי טוב". מהי הכונה להיות קרוב לבורא? מהו המושג קרבה לבורא? ידועים דברי חז"ל, "שלית אתר פנוי מיניה". כלומר שהקב"ה נמצא בכל מקום ממש. וא"כ, אם נבין את המושג קרוב לבורא במובן הגשמי, כדוגמת שולחן שקרוב לכסא, א"כ כולנו קרובים לבורא, שהרי בכל מקום שאנו נמצאים בו גם הבורא עולם נמצא, וא"כ כולנו קרובים כל הזמן לבורא. וא"כ מה צורך בעמל האדם כל ימי חייו להשיג קרבת ה', והרי ברגע שנולד הוא מיד קרוב לבורא ית"ש, ומה עבודתו כאן כל ימי חייו?

אולם ברור לכל אחד שלא זה המושג קרבת ה'. אני יושב ליד השולחן, אזי אני קרוב לשולחן. אני יושב על הכסא, אזי הנני קרוב לכסא, קרבה מן הסוג הזה, לא זו הקרבה לבורא ית"ש.

כב

המושג קרבה לבורא ית"ש, הוא מושג שונה לחלוטין, אם בררנו לעצמינו כפי שבורר לעיל, שכל תכלית חיי האדם היא להיות קרוב ודבוק בבורא ית"ש, א"כ שומה עלינו לברר תחלה מהו המושג קרוב לבורא? איזו סוג של קרבה היא זו. כל זמן שלא ברור לאדם מהי המהות של קרבת ה', באיזו סוג של קרבה מדובר, כיצד ידע האדם את הדרך למצוא את הקרבה הזו? אם התכלית שהיא קרבת ה' היא איננה ברורה, בהכרח שהדרך להשגתה לא תהיה ברורה. בשביל הנקודה הזו לבד, אדם היה צריך להיות נכון לשלם מיליונים, את כל רכושו, וכל זאת למה כי אם לא ברור לאדם מהי קרבת ה', א"כ לא ברור לו כלל מה תכליתו בחיים, לא ברור לו כלל מה הוא רוצה להפיק מכל ימי חייו. וא"כ למה לו חיים, אם הוא אינו יודע מה הם חיים ומה תכליתם ומהי עבודתו בימי חייו. וכי מהעדר ידיעה של המושג קרבת ה' אדם יזכה לקנות קרבת ה'? וכי הוא דבר הנקנה מאליו שאין צורך לדעת כלל את מהותו ואת הדרך לקנותו? ראשית עבודת האדם לאחר שהוא בירר לעצמו שתכלית החיים היא קרבת ה', עתה עבודתו לברר מהו המושג האמתי שנקרא קרבת ה'. ורק לאחר שיבורר לאדם להיכן בדיוק הוא רוצה להגיע, אזי עבודתו לברר כיצד הוא יגיע לשם. ניתן משל לדבר. אדם נוסע מירושלים לבני-ברק, אם הוא אינו יודע כלל שהוא רוצה להגיע לב"ב, כיצד הוא ידע את הדרך שהוא צריך לנסוע בה? אין טעם לו לנסות לברר את הדרך מפני שאולי הוא איננו מעוניין כלל להגיע לב"ב אלא לצפת, ואזי עבודתו לברר את הדרך לצפת. א"כ תחילה על האדם לברר להיכן הוא רוצה להגיע, ואזי עבודתו לברר את הדרך המובילה ליעד המבוקש.

אילו נאמר שא"א לברר את המושג קרבת ה', וכי הקב"ה תובע מאדם דבר שא"א להשיג אותו? בהכרח שהוא יכול להיות מושג לכל אדם, וא"כ עבודתו לברר מהו המושג קרבת ה'.

כג

אילו האדם לא זכה עדיין לידע בברור מהי קרבת ה' אמתית, הרי שחוסר ידיעה זו איננו חוסר ידיעה פרטי בתחום מסוים, אלא זהו חוסר ידיעה בכל מהות החיים. מכיון שתכלית כל חיי האדם בעוה"ז, ותכלית כל מעשי האדם בעוה"ז, הן לימוד בתורה והן קיום המצות, והן מעשי הרשות של האדם, הם אינם אלא לדבק אותו בקונו. נמצא, שאם אינו יודע דבקות בה' מהי, אין לו ידיעה ברורה מהי תכלית חיו, ואין לו ידיעה ברורה מה מהותם ותכליתם הפנימי של כל מעשיו. הוא יכול ללמוד תורה ולקיים מצות, אולם הוא אינו יודע להיכן לימוד התורה וקיום המצות צריכים להוביל אותו.

כד

ניתן משל לדבר. אדם חסר דירה, חסך לעצמו במשך כעשרים שנה בכל חודש וחודש סכום מסוים, עד שלאחר כעשרים שנה נתקבצו בידו סכום של מעות שאפשר לקנות עמם בית דירה. לאחר שכל הסכום בידי האדם, האדם הולך עם הסכום בידו על מנת לקנות לעצמו בית דירה, אולם הוא אינו יודע היכן מוכרים דירות. הוא יושב וחושב היכן מוכרים דירה, ולא עולה במחשבתו שום כוון היכן מוכרים דירה. הוא מתיעץ עם ידידים והם מפנים אותו לאנשים שמתמצים בנידון. האדם הלז אינו מקשיב לעצתם לפנות לאנשים שעסוקים בתחום זה, והוא יושב ומשער לו השערות היכן מוכרים, אולי כאן ואולי כאן, וכך הוא הולך ממקום למקום ולא מעלה כלום בידו. האדם הלז כל סכום הדירה בידו, ודירה אין לו, כי הוא אינו יודע היכן מוכרים דירה.

דומה הוא האדם שמקיים מצות ולומד תורה לאדם הלז. יש לו לאדם ת"ת ומצות, אולם הוא אינו יודע כיצד קונים עם תורה ומצות אלו את ה"בלבבי משכן אבנה". לקנות בית פנימי בנפש שבו ישכון אור ה', וה' ית"ש ידור בלבבו.

כה

היצה"ר נותן לאדם ללמוד תורה ולקיים מצות, אולם הוא מעלים ממנו את הנקודה הפשוטה, מה התכלית של כל זה? הוא מונע מן האדם אפילו לחשוב על כך מה התכלית. הוא מעמיד את האדם במעין מלומדה כזה, שלומדים תורה ומקיימים מצות, ולא חושבים כלל מה התכלית של כל זה? זהו כוחו של היצה"ר, הוא נותן לאדם את הכל, חוץ מן העיקר. התכלית של הכל נחסרת ח"ו. ואם הוא כבר נותן לאדם לחשוב על כך שהתכלית היא קרבת ה', אזי הוא מעלים ממנו את המהות של קרבת ה'. או שהוא מראה לו שקרבת ה' היא בכל מיני צורות והגדרות, ועי"כ הוא מרחיק אותו מן ההבנה האמתית מהי קרבת ה'. או שהוא משכנע את האדם שלקרבת ה' זוכים רק בג"ע ועוה"ב, ובעוה"ז זה למעלה מן השגת אנוש להבין מהו קרבת ה'. והוא מכניס במחשבתו של האדם, שלא צריך כלל לדעת מהי קרבת ה', וזהו דבר שבא ממילא לכל מי שעמל בתורה ומקיים מצות, שמיד בשעה שהוא יוצא מן העוה"ז ועולה לשמים, אזי מיד הוא מרגיש פתאום קרבת ה' גדולה ונפלאה כל אחד לפי מדרגתו, אולם זה אינו ענין כלל שצריך לעסוק בו בעוה"ז. אין צורך שאדם יעסוק בנסתרות מה קורה בשמים, כך היצה"ר משכנע את האדם, שזהו תשוקה לדעת את העתיד ואת הנעלם. והוא אומר לאדם, שבמקום לעסוק בסקרנות וחיפוש הנעלם העתידי, עדיף שבזמן זה יעבוד את הבורא בתורה ומצות בפשיטות, ולא יכניס את ראשו במהות הבנת קרבת ה'. זאת ועוד רבות כהנה טענותיו של היצה"ר, והם רבים לאין ספור, אולם הצד השווה שבהם, שהוא מרחיק את האדם מן הרצון והתשוקה להבין מהי קרבת ה', ולהשיג השגה חושית גמורה בלב את קרבתו ית"ש. ה' יהיה בעזרינו שלא נשעה לעצותיו של היצה"ר, ונחליט לברר בירור גמור מהי קרבת ה' אמתית, ומהי הדרך להשיגה.

כו

עתה ננסה לבאר במילים פשוטות מהי המהות של הדבקות בבורא ית"ש, מהי אותה קרבת ה' שעליה אמר דוד המלך ע"ה, "ואני קרבת אלקים לי טוב".

השאלה הראשונה שצריכה להשאל היא היכן נמצא הקב"ה? כשאני רוצה להיות קרוב לאדם, ראשית עלי לברר היכן הוא נמצא, וכאשר הנני יודע את מקום המצאו, הריני הולך לשם, והנני יכול לשהות במחיצתו, ולהיות קרוב אליו. כמו כן כאשר האדם מחפש ורוצה להיות קרוב לקב"ה, ראשית מוטל עליו לברר היכן הבורא עולם נמצא. אילו האדם לא יודע את מקום המצאו של הקב"ה, כיצד יתכן שהוא יהיה קרוב אליו?

דברים ברורים בזה אמרו חז"ל "לית אתר פנוי מיניה" (אין מקום פנוי ממנו ית"ש). כלומר שהוא נמצא בכל מקום, וכמ"ש "אתה הוא עד שלא נברא העולם, ואתה הוא משנברא העולם". שכשם שקודם בריאת העולם הקב"ה היה בכל מקום, כן ממש גם לאחר שנברא העולם, אע"פ שיש עולם ונבראים, הקב"ה נמצא בכל מקום ממש, ואין דבר שמונע מן הקב"ה להיות בכל מקום. א"כ הובהר לנו, שהקב"ה נמצא בכל מקום ממש, ואין צורך בכדי להיות קרוב אל הקב"ה לנסוע לחוץ לארץ, ואף לא לחוץ לעיר, ואף בתוך העיר אין צורך כלל לנסוע, "כי קרוב אילך הדבר מאוד", הקב"ה נמצא בכל מקום! ולכך אדם יכול למצוא את הקב"ה בכל מקום, ולהיות קרוב אליו בכל מקום.

מי שמתבונן בדברים, היה לו מקום לשאול שאלה פשוטה, על דברי דוד המלך ע"ה שאמר, "ואני קרבת אלקים לי טוב", מדוע אמר דוד המלך ע"ה בלשון "קרבת", הרי מכיון שהקב"ה נמצא בכל מקום, א"כ הקב"ה נמצא גם במקום שהאדם נמצא, ואף במקום שגופו נמצא. הרי שאינו רק קרוב לאדם, אלא שהקב"ה והאדם ממש ביחד. לשון קרבה שייך בדבר שנמצא ליד השני, אולם דבר שנמצא ממש ביחד, לא כל כך נופל בו לשון קרבה. אולם באמת השאלה הזו, נובעת מהגדרות שכליות שאדם מגדיר היכן הקב"ה נמצא, והיכן הוא, ואזי עולה בידו שלשון קרבה לא ממצה את החיבור שיש בין הקב"ה לאדם מבחינת מקום. אולם מכיון שקרבת ה' ודבקות בה' הוא לא ענין ששייך למושגי מקום גשמיים, לכך אין מקום לשאלה זו, והדברים יבוארו בהמשך, אולם עצם השאלה צריכה לעורר את האדם לברר מהי קרבת ה' באמת, רק לאחר שאדם מבין בברור ומשיג בנפשו מהי קרבת ה', אזי יש מקום להשכיל ולהשיג את החילוק בין קרבת ה', לאחדות עם ה', יזכנו ה' ית"ש להשיג את הדברים השגה גמורה.

כז

הדבר שבורר לנו מכל הנ"ל, שקרבת ה' היא איננה קרבה מבחינת מקום, אלא מהות קרבה פנימית יותר. נתבונן תחלה מהו מושג קרוב בעוה"ז, ומשם ננסה להבין פנימה יותר, בעולם הרוחני, קרבת ה'. נפתח בדוגמא: אדם יושב בביתו ומשוחח בטלפון, תוך כדי שיחתו בטלפון, נכנס ידיד לביתו, בעה"ב מסמין לאורחו שימתין מעט עד לאחר שיגמור לשוחח בטלפון. לאחר שהוא גמר לשוחח, הוא מתנצל בפניו על כך שהוא הוצרך להמתין עד אשר נתפנה אליו, והוא מתנצל שהוא שוחח עם קרוב שלו בטלפון. האורח מתעניין מי הוא הקרוב? היכן הוא גר? והבעה"ב משיב ששמו פלוני בן פלוני, והוא גר בחו"ל. תמה האורח ושאל, אם הוא גר בחו"ל, כיצד אמרת שהוא קרוב שלך? השיבו בעה"ב, לא אמרתי שהוא קרוב אלי בבחינה של מקום, אלא קרוב שלי, הוא בן דוד שלי, כלומר בעולם הגשמי יש ב' מיני קרבה. א' קרבה מבחינת מקום. ב' קרבה משפחתית, אב, בן, דוד, בן דוד וכו', הקרבה הזאת של בן דוד וכו', איננה ביחס למקום כלל, אלא מכיון שהם קרובי משפחה, יש להם קרבה פנימית מצד התולדה, ועי"כ יש להם קשר נפשי פנימי. כלומר שם הקרבה הוא יחס פנימי יותר ממקום, הוא יחס של מקור, יחס של שורש. ומכיון שבמקורם ושורשם הם אחד, הרי נוצר מכך קרבה נפשית פנימית. נמצא שיש ב' מיני קרבה. א. קרבה במקום ב. קרבה בנפש עד כדי התקשרות נפשית.

כח

והנה לאחר שבורר לנו שבהגדרת קרבה בעוה"ז יש ב' הבחנות, א. הבחנת קרבת מקום. ב. קרבת משפחה המולידה קרבה נפשית והתקשרות. עתה נמשיך ונתבונן, האם ב' קרבות אלו תלויים זה בזה. ברור הדבר שקרבת מקום אינה מכריחה קרבה משפחתית, וקרבה משפחתית איננה מכריחה קרבת מקום. כלומר אדם יכול לעמוד ליד אדם אחר, וצמוד אליו ממש, אולם אין שום הכרח שהוא קרוב אליו נפשית כלל. ואף יתר על כן, פעמים שהקרבה במקום גורמת לריחוק נפשי, שע"ז יש חילוקי דעות שיוצרים ריב בין השנים. וכן להיפך, קרבה משפחתית המולידה קרבה נפשית, או קרבה נפשית לעצמה, אינם בהכרח שיבאו עם קרבת מקום. פעמים שהקרוב ביותר לאדם, אביו, או בנו, או ידיד הטוב ביותר, הם במרחק מקום גדול מאוד, ואין זה סותר כלל לקרבתם הנפשית. הרי שקרבת מקום איננה מכריחה קרבה נפשית, וקרבה נפשית איננה מכריחה כלל קרבת מקום. והנה יש חילוק בין קרבת מקום לקרבה נפשית. קרבת מקום: בשעה שאנו אומרים שהוא קרוב הרי הקרבה ממשית עתה, אולם בקרבה נפשית, אף שבדאי בתוך הנפש יש קרבה בין השנים, אין בהכרח שבכל רגע יש לקרבה זו גילוי. הוא אוהב את קרובו או ידידו, וקשור אליו מאוד, אולם קשר זה אינו בגילוי בנפש בכל עת ובכל שעה, אלא יש זמנים שקרבה זו באה לידי גילוי, כגון בזמני שמחה או ח"ו להיפך, שאז האדם משתף עצמו במצבים אלו עם הקרובים אליו.

כט

והנה לאחר שבורר לנו מהות הקרבה בעיני עוה"ז, עתה נשוב להתבונן בקרבת ה', האם יש דימוי מילתא לקרבה המוכרת לנו כאן בעוה"ז.

מצד קרבת המקום, כבר הוזכר לעיל שאין קרוב לאדם כמו הקב"ה, מכיון "שליט אתר פנוי מיניה". נמצא שהקב"ה והאדם כל הזמן נמצאים ממש ממש ביחד, ואינם נפרדים כלל. מצד קרבה בעוה"ז, אין דבר שאדם קרוב לו תמיד. ואף אם קרוב לו, הם אינם ממש באותו מקום. משא"כ אצל הקב"ה, האדם והקב"ה קרובים תמיד זה לזה, ורמת הקרבה מבחינת המקום אין לה אח ורע, והיא הגבוהה ביותר בעוה"ז. מצד קרבת משפחה או ידידות, מקרא מלא הוא, "בנים אתם לה' אלקיכם", וכתב "רעך ורע אביך על תעזוב". הרי שאנו בניו של הבורא וידידו, "רעך".

נמצא שהאדם קרוב לבורא עולם גם מצד המקום (לית אתר פנוי מיניה), גם מצד המשפחה (בנים אתם לה' אלקיכם), וגם מצד ידידות (רעך ורע אביך אל תעזוב).

אלא מאי, מה חסר בקרבה הזו? העיקר חסר מן הספר! כלומר בעוה"ז אדם שקרוב במקום לדבר מסוים, הוא מרגיש בחוש שהוא קרוב אליו. אדם שקרוב משפחה של אדם אחר, אביו, בנו, דוד, בן דוד, הוא מרגיש את הקרבה המשפחתית, הוא מרגיש שהוא בן, הוא מרגיש שהוא אב, הוא מרגיש שהוא דוד, וכו'. אדם שיש לו ידיד, הוא מרגיש שיש לו ידיד, והנפש מרגישה זאת היטב בברור. אולם בקרבתנו לקב"ה בכל מיני הקרבות שזכרנו, קרבת מקום, קרבת משפחה, קרבת ידידות, השאלה הגדולה היא, האם אנו מרגישים כן שהקב"ה קרוב לנו בכל הקרבות הנ"ל. כשאנו אומרים "לית אתר פנוי מיניה", האם אנו יודעים שלית אתר פנוי מיניה, או שאנו מרגישים בחוש גמור שלית אתר פנוי מיניה והקב"ה נמצא עימנו ממש בכל מקום? וא"כ היינו צריכים להרגישו כל הזמן, מכיון שהקב"ה נמצא עמנו כל הזמן ממש כנ"ל. הקרבת משפחה. האם אנו יודעים שאנו נקראים בנים למקום, או שאנו חשים זאת בלב בברור שאנו בניו של מקום, ואהבתנו אליו מושרשת וקבועה כאהבת בן לאביו. בקרבת ידידות, "רעך". הקב"ה נקרא רע שלנו, האם אנו יודעים שאנו ידידים ורעים שלו, או שזו ידידות מורגשת בנפש בגילוי.

ל

נמצא שאנו קרובים לקב"ה בכל סוגי הקרבה, אולם אנו רק יודעים שאנו קרובים. מה שחסר אצל רוב בני"א, שהקרבה, זו רק ידע שיש כזו קרבה, אולם לחוש זאת בברור, שאנו קרובים, לחוש שאנו קרובים לקב"ה במקום, לחוש שהקב"ה נצב בכל עת ובכל שעה ליד האדם, ובתוך האדם, לחוש שאנו בניו של מקום ממש, לחוש שאנו רעים של הקב"ה, זה מה שנחסר, הרי שאנו קרובים, אולם נחסרת הרגשת הקרבה באופן מוחשי. בגשמיות הקרבה שלנו היא מוחשית ומורגשת, אולם ברוחניות, אנו יודעים שאנו קרובים, אולם לא תמיד חשים זאת כל כך.

לא

בכדי להמחיש את הדברים, נתבונן ונראה, כיצד אף בעיני גשמיות, בעוה"ז, לא כל קרבה היא קרבה מוחשית. ניתן דוגמא לדבר בב' הסוגים של הקרבה, קרבה של מקום וקרבה של משפחה, כיצד קרבה זו, אפשר שאינה גלויה לאדם.

טרם הומצא המיקרוסקופ, אילו ניגש לאדם ונשאל אותו האם יש חידקים שקרובים אליו ועומדים במרחק של כמה ס"מ ממנו? הוא ישיב לא באופן הנחרץ ביותר, ואף הוא מסוגל להשבע על כך ללא נקיפות מצפון כלל, שבקרבתו אין שום חידקים. אף שברור הדבר, שאדם זה טועה, ובקרבתו ממש יש חידקים, אולם מכיון שעין האדם איננה יכולה לקלוט זאת, והאדם מתבונן ומתבונן ואינו רואה זאת, לכך הוא בטוח שהדבר לא קיים. אולם באמת זו טעות ברורה. הרי לנו שאדם יכול להיות קרוב מאוד לדבר מבחינת מקום, והוא איננו מודע כלל שהוא קרוב לו.

לב

ניתן עוד דוגמא בקרבת משפחה: אנשים רבים באו לא"י לאחר השואה כמעט ללא נצר של משפחה, והבדידות ללא משפחה העיקה על רוחם, והיו בני"א שעמלו לחפש נצר וזכר למשפחתם. דוגמא לדבר. אדם גר בבנין ושכן ע"ג, ובלשון המעטה, אין קשרי ידידות שוררים בין השנים. כל אחד מהם מחפש את קרובו זה שנים. לאחר כעשרים שנה, מתברר להם באופן אקראי ששניהם קרובים, בני דודים, וזולת זה אין להם קרובים בארץ ובעולם, אלא שניהם בלבד קרובים זה לזה. הרי האדם יכול להיות סמוך ממש לקרוב היחיד שיש לו בכל העולם, והוא אותו אדם המוכר לו היטב וגר בסביבתו, אולם מכיון שנעדר ממנו הידע שהוא קרובו, נחסר לו הרגשת הקרבה הנפשית אליו.

הרי לפנינו ב' דוגמאות ברורות באופן של קרבת מקום וקרבת משפחה, שהאדם קרוב מאוד לדבר, אולם רחוק ממנו, מכיון שהוא אינו יודע שהוא קרוב לדבר.

לג

כן הדבר דומה בקרבת האדם לקב"ה, בכמה מיני קרבות, שזכרנו האדם קרוב לבורא במקום, אולם מכיון שאינו רואה את הבורא לידו, כדכתיב "כי לא יראני האדם וחי", לכך הוא אינו חש שהוא קרוב לבורא עולם. הוא יודע שהקב"ה אבא שלו, אולם הוא אינו מרגיש זאת היטב בלב. הוא יודע שהקב"ה רע שלו, אולם אינו חש זאת בלב. אילו היו מספרים לאדם שסבור זה שנים שאביו נסתלק מן העולם, ולפתע מודיעים לו שעוד אביו חי, ובידו לראות את אביו, כל לבו היה מתמלא גיל ושמחה על כך שיש לו עוד אפשרות לראות ולהכיר את אביו, ומחשבתו שיותר לא ידע אבא מהו היתה טעות מוחלטת.

לד

כל מי שלא עמל רבות להכיר את הקב"ה, את האבא האמתי שלו, הוא אינו מכיר את אבא שלו. אולי הוא יודע שהוא קיים,

אבל הוא לא מכיר את אביו. כדוגמת אדם שיודע שאביו בחו"ל, ואף פעם לא ראהו. כן הדבר, אדם שלא עמל רבות להכיר את בוראו, לא הכרת השכל בחקירות, אלא הכרת הלב, הרי הוא יודע שיש לו אבא, אולם הוא אינו מכיר את אביו כמעט כלל. אדם שעמל באמת, וזוכה להכיר את בוראו, את אביו שבשמים, הוא נוכח לדעת שלא רק שהוא לא הרגיש שהקב"ה נצב לידו, אלא הוא לא ידע כלל מה זה אבא שבשמים. לא היה לו שום כלי הבחנה להבין מהו הקב"ה, מה מבטאים המילים "בנים אתם לה' אלקיכם", מה טמון בהגדרה בן של הקב"ה. זהו לא ענין של ידע שכלי, זוהי השגת הנפש. כל משל של בן ואב לא ימצא את עומק המהות של הרגשת בן של הקב"ה, זהו דבר שלמעלה מהכרת אנוש וגדרים שכלים, זוהי הכרת הנשמה את אביה. צריך להבין, כשהתורה"ק אומרת "בנים אתם לה' אלקיכם", והאדם קולט את הדברים כפשוטם גרידא, בנים, כשם שיש לי אב גשמי כן יש לי אב רוחני (ה' יזכה את כולם להרגיש לפחות כך), הוא תופס רק את שיטחיות הדברים, ולא את פנימיותם, פנימיות ההשגה של המהות בן של הקב"ה, יכול האדם להשיגה רק כאשר הוא מרגיש כן בנפשו, ולא כאשר ינסו להסביר לו את זאת בהגדרות.

לה

נתבונן בפגישה המוזכרת בתורה בין אב לבנו, בין יעקב ליוסף. בשעה שנפגשו יעקב ויוסף כתיב, (בראשית מו, כט) "ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה, וירא אליו ויפל על צואריו, ויבך על צואריו עוד". נתבונן, כמה זמן המשיך יוסף בצורת נפלתו "ויפל על צואריו"? הרי חז"ל אומרים (הובא ברש"י שם) "שיעקב לא נפל על צואריו יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו, שהיה קורא את שמע". כמה זמן לקח ליעקב קריאת שמע? חצי שעה, שעה, אולי יותר, מ"מ לאחר זמן זה, אף שיוסף ויעקב לא נפגשו זמן רב, מ"מ כל צורת ההתקשרות הזו, בצורה של "ויפל על צואריו" היתה לזמן מועט. הם לא חיו י"ז שנה בצורה של התקשרות זו. כלומר, בודאי שלאחר מכן יעקב היה קשור אל יוסף, ויוסף היה קשור ליעקב, אולם תוקף גילוי ההתקשרות היה לזמן מועט.

אם אדם רוצה משל מהי התקשרות של בן לאביו שבשמים, ילמד מן המשל הזה. אולם בבן אצל אביו שבשמים, הבן כל הזמן יכול להיות במהלך של "ויפל על צואריו", זוהי צורת חייו שהוא דבוק וקשור לקב"ה (בודאי שיש נפילות אולם זהו צורת החיים הכללית). את אב גשמי, א"א לאחוז כל הזמן וליפול על צואריו. אולם עם הקב"ה, אבינו שבשמים, אפשר להתקשר בכל עת ובכל שעה ממש. כשאדם זוכה ל"ושכנתי בתוכם", כלומר שהקב"ה שוכן אצלו בלב בגילוי ממש, הוא קשור לקב"ה כל הזמן במעין הבחינה שהוזכרה בפגישת יוסף עם יעקב אביו, ואף יתר על כן. זוהי התקשרות פנימית של הנפש לקב"ה. זוהי צורת חיים של יהודי שחי בצורה הפנימית האמתית.

לו

נצייר לעצמנו, בשעה שיוסף נפגש עם אביו, אילו הפלאפון שלו היה מצלצל באמצע, הוא היה מרים אותו? או שבאותו רגע לא היה מענין אותו כלום? יוסף נמצא במצרים, בנכר, שנים רבות בבדידות, ומגיע הרגע שהוא יוצא מן הבדידות, ונפגש עם אביו, וכי בזמן פגישתו עם אביו יש לו זמן להתעסק בדברים אחרים? כן הצורה שיהודי אמתי חי, הוא דבוק כל הזמן ממש בבורא עולם. סוף כל סוף הוא חי בעולם החומר, והוא מוכרח להתעסק עמו לפחות עסק פורתא, אולם הנפש קשורה כל הזמן לבורא עולם. הן בזמן עסקו ברוחניות, והן בזמן עסקו בגשמיות, לעולם הנפש לא מתנתקת מן הבורא עולם. גם בזמן שהוא מרים פלאפון, הוא דבוק בבורא עולם, והוא לא מסיח את הדעת ואת ההתקשרות הפנימית לבורא עולם בכל עת ובכל שעה, זו הצורה שיהודי צריך לחיות בה. זה הקשר האמתי והיחידי שיש לאדם בעולם, את המשפחה האדם עוזב יום אחד ונשאר לבד, הקשר היחידי שיכול האדם להחזיק הן בעולם הזה והן בעולם הבא, קשר שאין התנתקות ממנו, הוא רק הקשר עם הקב"ה. בגן עדן אין שום הכרח שהאדם ישב עם אבא שלו, ועם הבן שלו, ועם הדוד שלו וכו', רק עם הקב"ה. זהו הקשר שהאדם צריך ליצור לעצמו בעולם הזה ובעולם הבא. הקשר עם המשפחה הוא קשר, אבל יבא יום והוא ינתק. אולם הקשר עם הקב"ה, הוא נצחי, ואף פעם הוא לא ינתק. מי שרוצה ידיד אמתי, שיקח את הקב"ה לידיד שלו, והידיד הזה, הקב"ה יהיה ידיד שלו בכל מקום, הן בעוה"ז, הן בגן עדן, והן בעוה"ב, והוא לא יעזב אותו אף לרגע קט.

לז

כל זמן שאדם לא קשור קשר אמתי לקב"ה, מעין בחינת קורבה של משפחה שהזכרנו לעיל, הוא לא יכול לחוש כראוי את הקרבה מבחינת מקום. כלומר שהקב"ה קרוב אליו מצד המקום, והוא נצב לידו. ככל שהאדם קשור לקב"ה יותר ויותר בפנימיות לבבו, הוא יכול לחוש בחוש גמור פנימי בנפש שהקב"ה נצב לידו ממש ממש בכל עת, ובכל שעה, ובכל מקום ומקום. ככל שקרבת הנפש של האדם יותר גדולה לקב"ה, והאדם מקושר אליו עמוק עמוק בנימי הלב, כן האדם יחוש שהקב"ה נצב לידו וח"ו להיפך.

לח

לאחר שבורר לנו מהי תכלית החיים שהוא קרבת ה', וכיצד נראה (בערך) צורת חיים של אדם שדבוק בקונו, שדבקות זו היא איננה נקודה קטנה בחיים, אלא כל חיי האדם הם במהלך של התקשרות בקב"ה. עתה מוטל על האדם לברר לעצמו האם הוא רוצה לחיות בצורה זו? או שמא נח לו להמשיך לחיות בחיים של דמיון שנראים לו כחיים שקטים בלי טירדת הדבקות כביכול? על כל אדם ואדם לברר לעצמו, האם באמת הוא מעונין להיות דבוק בקב"ה כל ימיו. אם בירר האדם לעצמו והוא רוצה בכך, אשריו. ואם בירר ועדיין הינו רואה שאינו רוצה, הוא צריך להתפלל על כך לקב"ה שיעזור לו לרצות חיים אמתיים, שיעזור לו לצאת מן חיי הפקר שנראים כחיים, ולרצות להכנס לחיים אמתיים, לחיים שעליהם נאמר, "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" (עדיין איננו מדברים על הדרך כיצד להיות קרוב ודבוק לקב"ה, אלא על רצון להיות קרוב ודבוק לקב"ה).

לט

ננסה לקרב את האדם לכך שירצה להיות קרוב ודבוק לקב"ה.

כל אחד מאתנו יודע, שיבא יום והוא יעזוב את העוה"ז, "סוף כל האדם למיתה". והנה כל אחד רוצה לאחר מיתתו להנצל מן גיהנם, ולזכות בג"ע. מה יעשה האדם בג"ע? כתב הרמח"ל בריש ספרו מס"י, "שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו". וזהו עיקר התענוג בג"ע. יוצא, שאם אדם אינו דבוק בקב"ה באמת, גם בג"ע אין הרבה מה לעשות. ג"ע אמתי ענינו, דבקות בקב"ה. ואם אדם אינו רוצה דבקות בבורא ח"ו, מה יעשה בג"ע. ואם אמר יאמר האדם, שבעוה"ז רוצה להנות מן העוה"ז, וכאשר יצא מן העולם אזי ירצה להיות דבוק בקב"ה. יש לידע שזו מחשבת הבל, שכבר כתבו בספה"ק, שהיכן שמחשבתו ולבו של אדם קבועים בעוה"ז, כן ממש יהיה בעוה"ב. נמצא, שאם בעוה"ז מחשבתו ולבו לא דבוקים לקב"ה, אלא לדברים אחרים, כן יהיה הדבר ממש בעוה"ב. ואף אם ירצה להיות דבוק שם בבורא עולם, לא יוכל, כי בע"כ יהיה דבוק במה שדבק בעוה"ז.

כלומר האדם לא יכול לחלק את הדברים, בעוה"ז לא להיות דבוק בקב"ה, ובעוה"ב כן. אלא או גם בעוה"ז דבקות בקב"ה וגם בעוה"ב, או שניהם לא ח"ו (ודאי שיש תיקון לאדם שלא ניצל חייו כראוי, ואכמ"ל). נמצא שעל האדם להבין, שאם בעודו גם כאן בעוה"ז הוא אינו דבוק בבורא, בהכרח שאף שם בג"ע ובעוה"ב הוא לא יהיה דבוק בבורא עולם, וא"כ לא יהיה מה לעשות שם. על האדם להתבונן בכך רבות שהוא מאבד את הנצחיות שלו עי"כ שהוא אינו דבוק בקב"ה בעוה"ז. העוה"ב נקרא "עולם שכולו טוב". מהו הטוב שיש שם? כבר כתב הרמח"ל, "ואני קרבת אלקים לי טוב. וזולת זה מה שיחשבהו בני"א לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה". הרי שאין טוב אחר אלא קרבת ה', ואם אדם אינו קרוב ודבוק בקב"ה, אין לו שיכות לעולם שכולו טוב. ובהכרח, בכדי לזכות לטוב בג"ע ובעוה"ב, ל"קרבת אלקים לי טוב", בהכרח שאף בעולם הזה יחיה האדם עם הטוב הזה, עם "קרבת אלקים לי טוב", עם דבקות בקב"ה.

מ

כשם שבעיני עוה"ז, במסחר, עושים יום בשנה ספירת מלאי, וסוגרים את החנות ובודקים מה מכרו ומה לא וכו' וכו', כן ממש צריך האדם לעשות עם עצמו. לא חשבון נפש של רבע שעה, חצי שעה, שעה, אלא לעצור את כל מהלך חייו, ולבדוק האם אני רוצה להיות קרוב ודבוק לבורא עולם או לא? ואם כן האם אני דורך בדרך שמקרבת אותי לקב"ה קרבה מוחשית כנ"ל. או שמא זו דרך של לימוד תורה בשכל וקיום מצות עם קצת התעוררות, אבל קרבת ה' אמיתית תורתית וקיום מצותי אינם מבאים אותי. חייבים לצאת עם הכרה ברורה שרוצים קרבת ה' אמיתית, כמה זמן שיקח לאדם עד שיגיע לכך שיקח, אולם שיצא עם הכרה ורצון ברור שכל החיים זה קרבת ה' ודבקות בה'. ואזי עתה עבודתו לחפש ולברר לו דרך ברורה כיצד זוכים לקרבת ה', אולם ראשית שיהיה ברור שזה כל פנימיות החיים, קרבת ה' ודבקות בה'.

מא

לאחר שבורר לאדם בברירות גמורה שכל תכלית החיים הם קרבת ה' אמיתית, והאדם חש רצון אמיתי לחיות בצורת חיים של קרבת ה'. עתה ראוי לאדם להבין ולהתבונן בדרך המובילה את האדם לזכות לצורת חיים זו. האדם יכול להיות סבור, שכיון שהוא שקוע בלימוד התורה ובקיום המצות, בהכרח שיבוא יום ופתאום הוא יחוש קרבת ה' בלבו. אולם זו טעות שרבים נפלו בה, הם סברו שקרבת ה' נופלת בלב כל אדם שלומד תורה ומקיים מצות, אולם באמת זה אינו כלל.

מב

כבר אמרו חז"ל "אפילו ריקנין שבהם מלאים מצות כרמון". ונדע הקושיה, א"כ מדוע הם נקראים "ריקנין", הרי הם אינם ריקים כלל מכיון שיש בהם מצות רבות כרימון? תירץ על כך הגאון ר' דוד פוברסקי זצ"ל, תרוץ נפלא. הוא אמר, שיכול להיות שאדם יש בו מצות רבות מאוד, ת"ת, חסד, וכו' וכו'. אולם הוא עדיין מוגדר כריק, כל זאת למה? הרימון יש בו גרעינים רבים,

אולם כל אחד עומד לעצמו. לא כמו תפוח, אגס, שהכל מקשה אחת, אלא כל גרעין קטן ולעצמו. כן הדבר במצות שאדם עושה, אדם יכול ללמוד תורה ולקיים מצות רבים, אולם הכל בחינת ריק, מכיון שהכל נפרד אחד מן השני ואין חיבור אמיתי בין מצוה אחת לחברתה. צריך שהתורה והמצות יהיו במהלך של מקשה אחת, מהלך של בנין, ולא תורה ומצות מעולם הנפרדים ח"ו. האדם יכול לעסוק בתורה כל ימיו, ולקיים מצות רבים, ועדיין הוא במהלך של ריקנין שבהם. הוא לא זכה לנקודה פנימית שמאחדת אל כל תורתו ומצותיו. מהי אותה נקודה שמאחדת את כל התורה והמצות? דבקות בקב"ה! התורה צריכה להיות במהלך של "קוב"ה ואוריתא וישראל חד הוא", וע"י התורה האדם צריך להיות דבוק בקונו. המצוות הם מלשון "צוותא" וחיבור לקב"ה, כנודע. נמצא שהן התורה והן המצות, יש להם תכלית פנימית אחת, שהיא קרבת ה' ודבקות בה'. אם התכלית הזו מתקימת, הרי כל התורה וכל המצוות קשורים זה בזה, כי כולם מובילים את האדם לתכלית אחת. אולם אם התורה והמצוות הם אינם מביאים את האדם לקרבת ה', הרי אין נקודה שמאחדת את כל תורתו ומצותיו, וח"ו תורתו ומצותיו הם בבחינת נפרדים. כאשר לבו של האדם ריק מהבורא עולם, ואין את ה"ושכנתי בתוכם", בתוך לבו של האדם, הרי נקודת האחדות של הכל נחסרת, יש תורה ויש מצות, אולם אין לב אחד לאבינו שבשמים, אין את נקודת הלב הפנימית שדבוקה לקב"ה. כל אדם ואדם מוכרח לעשות חשבון נפש לעצמו ולבדוק, האם המהלך של החיים שלי, התורה התפלה והמצות וכו' וכו', הם במהלך שיביא אותי לדבקות אמיתית מוחשית בקב"ה, או שמא ח"ו המעשים שלי הם במהלך של ריקנין שבהם שנחסר נקודת האחדות הפנימית של כל התורה והמצות.

מג

צריך זהירות גדולה בנקודה הזו. רבים סבורים ובטוחים, שדרכם דרך אמיתית, ובדרך זו ברבות השנים הם יזכו לקרבת ה'. אולם זה לא תמיד אמיתי, לפעמים זה תרוץ מלעבוד בדרך קשה יותר ואמתית יותר, ונח לו לאדם לחשוב שדרכו נכונה ותביא אותו לקרבת ה' מוחשית. מה יעשה האדם אם בסוף ימיו יבורר לו שדרכו לא היתה נכונה ולא זכה ע"י להגיע לקרבת ה' מוחשית? אז כבר יהיה מאוחר מדי, ולא יהיה ביד האדם להחזיר את הגלגל אחורנית, ולנסות לחיות את חייו מחדש בצורה אחרת. בודאי שקשה להוכיח לאדם שדרכו לא בהכרח תוביל לקרבת ה' מוחשית (ודאי שיש דרכים רבות שמובילות, ואנו עסוקים באלו שטועים בדרכם ולא בדרכים האמתיות). ולכך על כל אדם לבדוק את עצמו היטב ולחשוך מאוד, שמא דרכו אינה דרך אמיתית. ואל יתלה עצמו שזו דרך שדרכו בה רבים וכו' וכו' והצליחו כי צריך לברר כל דרך מקרוב, מאדם בעל השגה, ולא לסמוך על מה ששומעים בסתמא מפה ומשם. אלא כל אדם צריך לברר את דרכו לעומק מאוד, ולהתחנן מאוד מאוד לקב"ה, שיעזור לו, ויכון אותו לאמת, שיזכה לדרך אמיתית שתקרב אותו לקב"ה. ואף אם הדרך אמיתית, צריך להתפלל שיזכה להבין אותה כראוי. כי פעמים רבות הדרך אמיתית, רק שהאדם אינו מבינה כראוי. סוף דבר, על כל אדם לבחור לו דרך ברורה שתביא אותו למצב של דבקות בקב"ה, ולבקש מהקב"ה מאוד מאוד שיזכה לדרך הראויה ומתאימה עבורו.

- [\[בלבבי משכן אבנה - ח"א 1\]](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/001-תכליתשלהיהודי>

Links

[1] <https://bilvavi.net/bilvavi.alef>